



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum  
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de  
Coloniæ Agrippinæ**

1. Ovid sit peccatum mortale.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-40916**

TRACTATUS  
DE SEPTEM  
PECCATIS MOR-  
TALIBVS.

*Quid sit peccatum mortale.*

CAPVT I.



VM de septem peccatis, quæ vulgò mortalia vocantur, agere debeamus, meritò præmittendum est quid sit peccatum mortale. Videtur autem sic posse describi. *Recessus à regula diuina voluntarius, Dei gratia peccantem primans, & æternæ morti adiudicans. In qua descriptione sex partes continentur.*

Prima est, *recessus*, id est, separatio ab aliquo principio stabili. Peccatum non est aliud quàm separatio ab aliquo principio.

Hoc autem principium explicatur in secunda parte, putà, à *regula*. Regula enim est principium dirigens hominem in sua operatione, per quam cognoscit, quid, & quomodo sit operandum: quando autem homo non facit secundum regulam, tunc recedit ab ea, & talis recessus dicitur peccatum.

Additur tertia pars, *diuina*: nam duplex est regula, vna, quæ dirigit hominem ad operationes artium: vt, quæ docet modum faciendi domos, scamna, militandi, faciendi denique alia huiusmodi: & dicitur regula artis. Altera regula est, quæ dirigit hominem ad operandum secundum virtutes, vt ad suum finem perueniat, & dicitur regula moris, & diuina, quæ quidem regula continetur in præceptis diuinis & humanis, quæ homines Dei auctoritate imponunt. Recedere à priori regula, peccatum est quidem, sed non de quo loquimur modo;

sed dicitur peccatum artis, id est, error quidam artis. Recessus verò à diuina regula, & à præcepto, cui debeat homo se in sua operatione conformare, peccatum dicitur, de quo loquitur in præfenti.

Additur quarta pars, *voluntarius*. Non omnis recessus à regula, etiam peccatum est, sed qui est voluntarius: vt autem aliquod opus dicatur voluntarium, tres conditiones sunt: necessariae.

Vna est, quòd à voluntate procedat, vel quia est actus elic- tus ab ipsa, vel quia est imperatus ab ea: quando ergo aliquis a factus in nobis est, qui à nostra non est voluntate, quia nec ipsum volumus, nec voluntas ipsius fuit causa, nullum est peccatum, quia non est voluntarium: vnde excusantur multae imaginationes turpes & inhonestae, & cogitationes repentinae, etiam contra fidem, quae non sunt peccata, cum homo sua voluntate non consentit: nam saepe ista ab inimici suggestione procedunt.

Secunda conditio est, quòd sit *liberum*, id est, sic à nostra voluntate procedat, quod sit nobis liberum, & illud facere, & non facere: vnde, quae in nobis necessario eueniunt, quamuis à voluntate proficiscantur, quia deest plena libertas, non dicuntur voluntaria, & sic, nec peccata censenda sunt. Ex hac parte excusantur, saltem à mortali, multi motus repentini ex passione, vel inconsideratione aliqua procedentes, vel ex defectu rationis, quibus homo vult occidere, aut nocere alteri, quos homo, cum suae potestatis sit, statim prætermittit, & sedat.

Tertia conditio est, vt non procedat opus ex ignorantia regulæ: cum enim aliquis operatus est liberè contra regulam, sed quia ignorabat regulam, & præceptum, quod si scivisset, non utique fecisset, illud tunc opus non censetur voluntarium, nec est peccatum: vt, qui ignorans prorsus esse diem ieiunii sumpsit carnes, vel ignorans esse diem dominicum, fecit opus seruile. Hic tamen attende quòd non semper ignorantia facit opus inuoluntarium, aut excusat, nisi cum est ignorantia eorum, quae homo non tenebatur scire aliàs, vel, si tenebatur, à se potuit scire, nec per seipsum stetit, quo minus sciret: vnde ignorantia præceptorum Decalogi non excusat, quia tenentur omnes scire, & per seipsum stat quo minus sciant, quia sunt naturalia præcepta, quae vel ipsa natura docet. Debet ergo peccatum esse recessus à diuina regula voluntarius.

Additur

Additur in definitione, quinta pars, *privans peccantem gratia Dei*. Homo sic per peccatum mortale priuatur gratia Dei; ex amico enim fit inimicus, & cum inimicus est, fit inimicior. Et iste est vnus effectus peccati mortalis, qui dicitur macula. Pukhritudo enim animæ est gratia Dei, qua remota, manet anima deformis.

Alter defectus in in sexta parte descriptionis, *Aeterna morti ad iudicans*. Per mortale enim deputatur homo pœne inferni, quæ perpetua est, quam subibit, nisi ante mortem pœnitentiã peccati egerit.

Huiusmodi autem pœna peccati, duplex est.

Altera consistit in priuatione diuinæ visionis: nam damnatus numquam Deo fruatur: & dicitur hæc pœna damni.

Altera consistit in eo, quod igne torquetur perpetuo: & dicitur pœna sensus. Infligitur autem hæc duplex pœna propter duo, quæ in mortali peccato sunt. Est enim auersio à Deo; cum enim homo mortaliter peccat, à Deo se auertit, dum eius negligit præceptum, & ob hoc ei infligitur pœna damni. Est etiam conuersio ad creaturam: qui enim peccat, in aliqua creatura sibi complacet; ob hoc punitur pœna sensus à creatura ipsa, puta, ab igne. Hæc vtraque pœna dicitur mors animæ, à qua peccatum dicitur mortale, quia talis mortis est causa.

*Quotuplex mortale, & quomodo differat à veniali.*

## CAPVT II.

**P**eccatum mortale duplex est: vnum, quod dicitur absolute mortale: alterum, quod dicitur mortale tantum ex genere. Mortale absolute, & complete illud est, quod definitum est in cap. antecedenti. Id verò est mortale tantum ex genere, quod ex se inductiuum est mortis æternæ, & priuatiuum gratiæ, tamen aliquo antecedente impeditur, ne talem inducat effectum: verbi gratia, est aliquod opus contra aliquod præceptum Dei, hoc mortale est; & si perfectum est, vt consequatur effectum, est mortale absolute: si verò impeditur quò minus talem obtineat effectum, est mortale tantum ex genere.